

IZVJEŠTAJ O KVALITETI ZA STATISTIČKO ISTRAŽIVANJE

Poslovna demografija

za 2022.

Organizacijska jedinica: Služba statističkog poslovnog registra
Priredili: Zrinka Pavlović i Ana Veledar

veljača 2025.

0. Osnovne informacije

- Svrha, cilj i predmet istraživanja

Poslovna demografija daje informacije o novonastalim i prestalim poduzećima, stopama preživljavanja poduzeća te informacije o zaposlenosti u poduzećima.

- Izvještajno razdoblje

Kalendarska godina

- Pravni akti i drugi sporazumi

UREDBA (EU) 2019/2152 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 27. studenoga 2019. o europskim poslovnim statistikama i stavljanju izvan snage deset pravnih akata u području poslovnih statistika

PROVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2020/1197 od 30. srpnja 2020. o utvrđivanju tehničkih specifikacija i modaliteta u skladu s Uredbom (EU) 2019/2152 Europskog parlamenta i Vijeća o europskim poslovnim statistikama i stavljanju izvan snage deset pravnih akata u području poslovnih statistika

UREDBA VIJEĆA (EEZ) br. 696/93 od 15. ožujka 1993. o statističkim jedinicama za promatranje i analizu proizvodnog sustava unutar Zajednice

UREDBA (EZ) br. 1893/2006 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 20. prosinca 2006. o utvrđivanju statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti NACE Revision 2 te izmjeni Uredbe Vijeća (EEZ) br. 3037/90 kao i određenih uredbi EZ-a o posebnim statističkim područjima

Metodološki priručnik za statističke poslovne registre, Eurostat, 2021.

Priručnik o europskim poslovnim statistikama, Eurostat, 2021.

Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti - NKD 2007. (NN, br. 58/07. i 72/07.)

Eurostatov i OECD-ov Priručnik za statistiku poslovne demografije

Zakon o službenoj statistici (NN, br. 25/20)

Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku 2012. (NN, br. 35/07.)

- Sustav klasifikacija

Nacionalna klasifikacija djelatnosti 2007. - NKD 2007.

Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku 2012.

- Statistički pojmovi i definicije

Poduzećem u statističkom smislu smatra se poslovni subjekt koji čini organizacijsku jedinicu za proizvodnju dobara i/ili usluga i ima određeni stupanj autonomije. Ovisno o poslovnim i organizacijskim okolnostima može odgovarati samo jednoj pravnoj jedinici ili skupini od nekoliko njih.

Broj aktivnih poduzeća jest broj poduzeća registriranih u Statističkome poslovnom registru (u nastavku teksta: SPR) koja su bila aktivna barem dio izvještajne godine. Poduzeće se smatra aktivnim ako je imalo zaposlene ili ostvarilo promet ili investicije.

Populacija poduzeća poslodavaca jest podskup aktivnih poduzeća koja su u referentnoj godini zapošljavale radnike.

Broj zaposlenih osoba (Broj zaposlenika i samozaposlenih osoba) jest ukupan broj osoba koje rade u poduzeću (uključujući vlasnike koji rade, ortake koji redovito rade u jedinici, neplaćene obiteljske radnike i volontere) te osobe koje rade izvan poduzeća kojem pripadaju, a koje ih plaća, a izračunava se kao godišnji prosjek.

Broj plaćenih zaposlenika jest broj osoba koje s poduzećem imaju ugovor o zaposlenju (koji može biti formalni ili neformalni) i rade za poduzeće u zamjenu za naknadu u novcu ili u naravi, bez obzira na to gdje je rad izvršen (unutar ili izvan poduzeća).

Populacija novonastalih poduzeća (rođenja) obuhvaća poduzeća koja su započela ekonomsku aktivnost u izvještajnoj godini. Rođenja isključuju događaje kao što su nastanak izdvajanjem dijela poduzeća u novo poduzeće, nastanak spajanjem ili dijeljenjem postojećih poduzeća te restrukturiranjem skupine poduzeća. Rođenje nije istovjetno registraciji poduzeća u nadležnome registarskom tijelu.

Populacija prestalih poduzeća (smrti) obuhvaća poduzeća koja dvije uzastopne godine od posljednje godine aktivnosti nisu bila ekonomski aktivna. Iz populacije poduzeća koja su prestala s aktivnošću isključuju se poduzeća koja su prestala poslovati zbog podjele, pripajanja drugom poduzeću (preuzimanjem) i spajanja s drugim poduzećem u novo poduzeće.

Preživjelo poduzeće jest poduzeće koje nije imalo prekida u aktivnosti nakon godine u kojoj je rođeno.

Brzorastuće poduzeće jest poduzeće s prosječnim godišnjim rastom većim od 10% u tijeku tri godine.

- Statistička jedinica

Glavna jedinica promatranja u statistici poslovne demografije jest poduzeće.

- Statistička populacija

Obuhvaćaju se aktivna, tržišno orijentirana poduzeća koja su, prema glavnoj djelatnosti, svrstana u područja od B do S NKD-a 2007., isključujući područje O - Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje i odjeljka S94 - Djelatnost članskih organizacija.

1. Relevantnost

1.1. Korisnici podataka

Interni korisnici:

- Služba strukturnih poslovnih statistika

Vanjski korisnici:

- Hrvatska narodna banka

- ministarstva i tijela državne uprave

- znanstvenici i istraživači

- novinari

- poslovni subjekti

- međunarodne organizacije

1.1.1. Potrebe korisnika

Podaci poslovne demografije pružaju se korisnicima radi udovoljavanja njihovim zahtjevima sukladno s Politikom diseminacije Državnog zavoda za statistiku.

1.1.2. Zadovoljstvo korisnika

Prvo istraživanje o zadovoljstvu korisnika Državnog zavoda za statistiku provedeno je u 2013., zatim u 2015., a posljednje je provedeno potkraj 2022. Rezultati istraživanja mogu se provjeriti na internetskim stranicama Državnog zavoda za statistiku <https://dzs.gov.hr/istaknute-teme-162/kvaliteta/istrazivanja-o-zadovoljstvu-korisnika/1752>.

1.2. Potpunost

Podaci poslovne demografije potpuno su usklađeni s Eurostatovom metodologijom za statistiku poslovne demografije i kao takvi međunarodno su usporedivi.

1.2.1. Stopa potpunosti podataka

Stopa potpunosti podataka je: 100%

2. Točnost i pouzdanost

2.1. Uzoračka pogreška

Nije primjenjivo za poslovnu demografiju.

2.1.1. Pokazatelji uzoračke pogreške

Pokazatelj nije primjenjiv.

2.2. Neuzoračka pogreška

Neuzoračke pogreške koje utječu na kvalitetu podataka jesu pogreške koje se pojavljuju u SPR-u (izvoru podataka) odnosno pogreške obuhvata, mjerenja i obrade.

2.2.1. Pogreška obuhvata

Pogreške obuhvata odnose se na podobuhvat, udvostručavanje jedinica i nepravilno razvrstavanje prema NKD-u 2007.

Pogreške podobuhvata mogu se javiti ako u SPR-u, kao izvoru podataka, nisu obuhvaćene sve aktivne jedinice. Obuhvat pravnih osoba potpun je, ali u obuhvatu fizičkih osoba postoje nedostaci koje se ponajprije odnose na slobodna zanimanja i u manjoj mjeri na obrte.

Uzrok podobuhvatu slobodnih zanimanja jest nedostatak jedinstvenoga i ažurnog registra svih slobodnih zanimanja.

Nedostaci u obuhvatu obrta događaju se u iznimnim slučajevima kada se iz Obrtnog registra zbog pogrešaka u podacima ne prenesu svi obrti u SPR.

Udvostručavanje podataka prisutno je kod slobodnih zanimanja zbog višestrukog dodjeljivanja matičnih brojeva istim nositeljima slobodnih zanimanja, pri čemu se svaki matični broj koji se preuzima iz administrativnog izvora smatra novom jedinicom.

Nepravilno razvrstavanje prema NKD-u 2007. pojavljuje se kad jedinica registrira djelatnost u administrativnom izvoru različitu od one koju stvarno obavlja. Podaci o djelatnosti jedinica ispravljaju se u SPR-u na temelju različitih statističkih istraživanja poslovnih statistika u kojima se prikupljaju pokazatelji vezani za specifične djelatnosti (industriju, poljoprivredu, usluge, turizam, građevinarstvo i sl.).

2.2.2. Stopa nadobuhvata

Pokazatelj nije primjenjiv.

2.2.3. Pogreška mjerenja

Pogreške mjerenja koje se pojavljuju u SPR-u odnose se na podatke preuzete iz administrativnih izvora koji imaju lošu kvalitetu. Te pogreške najprije se odnose na pogreške u broju zaposlenih i prometu kad su podaci pogrešno uneseni u izvor iz kojeg se preuzimaju. Takve pogreške kontinuirano se identificiraju usporedbom podataka iz više izvora ili uzastopnih godina, provjeravaju i ispravljaju.

2.2.4. Pogreška neodgovora

Nije primjenjivo za poslovnu demografiju.

2.2.5. Stopa neodgovora jedinice

Pokazatelj nije primjenjiv.

2.2.6. Stopa neodgovora na određenu varijablu

Pokazatelj nije primjenjiv.

2.2.7. Pogreška obrade

Pogreške unosa i obrade mogu nastati ako se automatskom procedurom kojom se upisuju podaci u SPR pogrešno izračunaju određena obilježja, npr. šifra institucionalnog sektora. Takvi specifični slučajevi provjeravaju se kontaktiranjem s izvještajnim jedinicama i ispravljaju se u SPR-u.

2.2.8. Stopa imputacije

Pokazatelj nije primjenjiv.

2.2.9. Pogreška izbora modela

Nije primjenjivo.

2.3. Revizija podataka

2.3.1. Politika revizije podataka

Korisnici statističkih podataka obavještavaju se o revizijama (privremeni podaci, konačni podaci) na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku.

2.3.2. Praksa revizije podataka

Privremeni podaci o aktivnim poduzećima, novonastalim i prestalim poduzećima te o stopama preživljavanja objavljuju se u Priopćenjima u vremenu T+11. Konačni podaci objavljuju se u bazama podataka na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku u vremenu T+19 i na portalu GeoSTAT u vremenu T+22.

2.3.3. Prosječna veličina revizije podataka

Pokazatelj nije primjenjiv.

2.4. Desezoniranje

Desezoniranje se ne provodi za poslovnu demografiju.

3. Pravodobnost i poštovanje rokova objavljivanja

3.1. Pravodobnost

Privremeni podaci objavljuju se u vremenu T+11 (T=referentna godina), a konačni podaci u vremenu T+19.

3.1.1. Pravodobnost prvih rezultata

Pravodobnost prvih rezultata je: T + 11 mjeseci

3.1.2. Pravodobnost konačnih rezultata

Pravodobnost konačnih rezultata je: T + 19 mjeseci

3.2. Poštovanje rokova objavljivanja

Podaci poslovne demografije objavljuju se prema rokovima definiranim u Kalendaru objavljivanja statističkih podataka.

3.2.1. Poštovanje rokova objavljivanja – dostava i objavljivanje

Vremenska određenost je: 1

4. Pristupačnost i jasnoća

Mrežne stranice Državnog zavoda za statistiku - elektronička verzija Priopćenja, baze podataka, GeoSTAT

4.1. Priopćenja

Osnovni pokazatelji poslovne demografije u 2022. - Privremeni podaci

4.2. Mrežna baza podataka

https://web.dzs.hr/PXWeb/Menu.aspx?px_db=Strukturne+poslovne+statistike&px_language=hr&rxid=fb7a9612-283a-4f0e-8e82-bd2dc47132c5

<https://geostat.dzs.hr/?lang=hr>

4.3. Pristup mikropodacima

Uvjeti prema kojima određeni korisnici mogu imati pristup mikropodacima propisani su odredbama Zakona o službenoj statistici, Pravilnikom o pristupu povjerljivim podacima Državnog zavoda za statistiku unutar sustava službene statistike i Pravilnikom o uvjetima i načinu pristupa i korištenja povjerljivih statističkih podataka Državnog zavoda za statistiku za znanstvene svrhe.

4.4. Dokumentacija o metodologiji

Priručnik za poslovnu demografiju dostupan je na mrežnim stranicama Eurostata

<https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-manuals-and-guidelines/-/ks-ra-07-010>

Metodološki dokumenti nalaze se u Priopćenjima na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku

<https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58041>.

Mogu se naći i u bazama podataka na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku

<https://web.dzs.hr/Hrv/DBHomepages/Strukturne%20poslovne%20statistike/metodologija-Statistika%20poslovne%20demografije.htm> te na mrežnim stranicama portala GeoSTAT
<https://geostat.dzs.hr/?lang=hr>.

5. Usklađenost i usporedivost

5.1. Koeficijent asimetričnosti kod zrcalnih statistika

Nije primjenjivo za poslovnu demografiju.

5.2. Usporedivost tijekom vremena

Usporedive serije podataka poslovne demografije dostupne su za razdoblje od 2012. do 2018. godine, te 2019. do 2022.

U 2019. nastupio je prekid vremenske serije i podaci nisu usporedivi s prethodnim godinama.

5.2.1. Duljina usporedivih vremenskih serija

Duljina usporedivih vremenskih serija je: 4

5.2.2. Razlozi za prekid u vremenskoj seriji

Podaci od 2019. nisu usporedivi s podacima prethodnih godina zbog proširenja obuhvata aktivnih poduzeća (fizičke osobe koje obavljaju samostalnu djelatnost, a pritom su obveznici poreza na dohodak koji se određuje u paušalnom iznosu - obrtnici i samostalna zanimanja). Osim toga, do 2018. referentne godine pravne i fizičke osobe koristile su se kao ekvivalent poduzeću, dok se od 2019. primjenjuje definicija poduzeća prema metodologiji EU-a.

5.3. Usklađenost kratkoročnih i godišnjih statistika

Pokazatelj nije primjenjiv.

5.4. Usklađenost s podacima nacionalnih računa

Pokazatelj nije primjenjiv.

5.5. Usklađenost s podacima iz administrativnih izvora

Pokazatelj nije primjenjiv.

6. Trošak i opterećenje

6.1. Trošak

Troškovi proizvodnje podataka poslovne demografije odnose se na troškove kontrole izvora i obrade podataka.

6.2. Opterećenje

S obzirom na to da se ulazni podaci za proizvodnju poslovne demografije preuzimaju iz SPR-a, ne postoji dodatno opterećenje za izvještajne jedinice.